

I. Genel Değerlendirme

Koronavirüs salgınına karşı küresel ölçekteki kapanma önlemlerinin kademeli şekilde gevşetilmesi, salgın boyunca alınan ve çoğunluğu hâlen devam eden ekonomik ve finansal destekleyici tedbirler ve takip eden dönemde aşı konusundaki gelişmelerin katkısıyla, 2020 yılı ikinci yarısından itibaren küresel iktisadi faaliyette toparlanma eğilimi başlamıştır. Bu doğrultuda 2020 yılı Ekim ayından bu yana gelişmekte olan ülke (GOÜ) hisse senedi piyasaları ve zaman zaman dalgalanma göstermekle birlikte tahvil piyasalarına portföy girişi yaşanmıştır. Gelişmiş ülkeler ile Türkiye ve emsal ülkeler başta olmak üzere GOÜ borsaları karantina önlemlerinin azaltılmaya başladığı Mayıs 2020'den bu yana olumlu performans sergilemiştir. Diğer yandan, salgının ve salgın döneminde sağlanan mali desteklerin etkisi ile artan reel sektör ve kamu sektörünün yüksek borçluluğu hem gelişmiş ülkelerde hem GOÜ'lerde birer kırılma unsuru olarak ön plana çıkmıştır. Tedbirlerin süresi, tedbirlerden çıkışın zamanlaması ile bu sürecin yaratacağı ödünleşimlerin yönetilmesi ve aşılama konusunda ülkeler arasındaki farklılıklar küresel büyüme görünümü üzerinde belirleyici olacaktır. Önümüzdeki dönemde ekonomik büyümede ülkeler arasındaki farklılaşma ve gelişmiş ülke para politikalarına dair belirsizlikler GOÜ'lere yönelik sermaye akımlarında oynaklığa neden olabilecektir.

Yurt içi iktisadi faaliyet 2020 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren iç talepte daha belirgin olmak üzere, güçlü bir toparlanma kaydetmiştir. Kredilerdeki ivmelenme iç talep kanalıyla ithalatı artırmıştır. Öte yandan, 2020 yılı ikinci yarısında ihracatta görülen artış eğilimi, küresel büyüme görünümünün kademeli şekilde iyileşmesi ve önemli ticaret ortaklarımızın bulunduğu Avrupa ülkelerinde salgın kaynaklı kısıtlamaların daha ziyade hizmetler sektörüyle sınırlı kalmasıyla 2021 yılı Ocak-Nisan dönemi itibarıyla devam etmiştir. Sanayi üretimindeki güçlü seyre karşın, salgının yayılımının devam etmesi başta turizm olmak üzere hizmet sektöründeki toparlanmayı sınırlamaktadır. Güçlü seyreden iç talebin yanı sıra ithalat fiyatlarındaki artış da dış dengeyi olumsuz etkilemektedir. Buna karşın, ihracattaki güçlü artış eğilimi, altın ithalatındaki belirgin gerileme ve finansal koşullardaki sıkılaştırmanın etkisiyle kredilerde gözlenen yavaşlama cari işlemler hesabında öngörülen iyileşmeyi desteklemektedir. İstihdamı korumaya yönelik tedbirler salgının işgücü piyasası üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlandırırken, işgücüne katılım oranındaki yükselme eğilimi son aylarda işsizlik oranını artırıcı etki yapmaktadır. Uluslararası emtia fiyatlarındaki artışların yanı sıra talep ve maliyet unsurları, bazı sektörlerdeki arz kısıtları ve enflasyon beklentilerindeki yüksek seviyeler, fiyatlama davranışları ve enflasyon görünümü üzerinde risk oluşturmaya devam etmektedir.

2020 yılı son çeyreğinden itibaren sıkılaştırılan para politikası ve salgına yönelik tedbirler kapsamında gerçekleştirilen kredi kampanyalarının son bulması ile birlikte kredi büyümesi son Rapor döneminden itibaren düşüş eğilimine girmiştir. 2020 yılı Eylül ayı ile karşılaştırıldığında 2021 yılı Nisan ayı itibarıyla kur etkisinden arındırılmış yıllık (KEA) toplam kredi büyümesi yüzde 25'ten yüzde 13'e, KEA ticari kredi büyümesi de yüzde 19'dan yüzde 8'e gerilemiştir. Bireysel kredi büyüme oranı ise 2020 yılı Eylül ayında yüzde 50'yi aşmış ve 2021 yılı Nisan ayında yüzde 34 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kredi büyümesine ilişkin yakın dönem eğilimler göz önünde bulundurulduğunda, mevcut sıkı parasal duruşun krediler üzerindeki yavaşlatıcı etkisinin önümüzdeki dönemde belirginleşmesi ve yaz aylarında baz etkilerinin de devreye girmesiyle yıllık kredi büyüme oranlarının gerilemeye devam etmesi beklenmektedir.

Mevcut Rapor döneminde reel sektörün yabancı para (YP) açık pozisyonundaki gerileme YP mevduatlarıdaki artış ve YP borçlarda devam eden düşüş kaynaklı olarak devam etmiştir. Sektörün net YP açık pozisyon tutarı 2021 yılı Şubat ayı itibarıyla bir önceki yılın aynı dönemine göre 15 milyar ABD doları azalarak 155 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Sektörün kısa vadeli döviz pozisyonu fazlası ise 2020 yılı başından bu yana hızlı şekilde artarak 2021 yılı Şubat ayında yaklaşık 26 milyar ABD doları seviyesine ulaşmış, kısa vadeli YP varlıkların kısa vadeli yükümlülükleri karşılama oranı yüzde 127 seviyesine çıkmıştır. YP pozisyonuna ilişkin söz konusu göstergelerde süregelen iyileşme reel sektör firmalarının mali bünyelerinin kur gelişmelerine karşı dayanıklılığını artırmaktadır. Aynı dönemde, salgın kaynaklı olarak artan finansman ihtiyacının bankacılık sektörü tarafından TL cinsi olarak etkin bir şekilde karşılanması ve kur artışının YP borç stoku üzerindeki etkisi ile reel sektör finansal borçlarının GSYİH'ye oranı yüzde 57'den yüzde 63'e yükselmiştir. Buna karşın, Türkiye'de reel sektör borçluluk oranı 2020 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla GOÜ, G20 ve dünya ortalamalarının gerisinde seyretmeye devam etmiştir.

Salgın dönemine özgü uygun koşullu kredi kampanyalarının akabinde kredi koşullarının sıkılaştırılması ve azalan ihtiyati nakit ve nakit benzeri varlık tutma tercihinin belirleyici etkileriyle hanehalkı finansal varlık ve yükümlülüklerinin büyümesi mevcut Rapor döneminde yavaşlamıştır. Söz konusu dönemde yükümlülük büyümesine en büyük katkı görece güçlü bir artış sergileyen ihtiyaç kredisi ve bireysel kredi kartı hareketlerinden gelirken; varlık kalemi üzerinde tasarruf mevduatı, hisse senedi ve kıymetli maden tercihleri belirleyici olmuştur. 10 yıllık ortalaması yüzde 47 seviyesinde bulunan hanehalkı finansal kaldıraç oranının son yıllarda gösterdiği kademeli düşüş eğilimi salgın döneminde sona ermiş, kaldıraç oranı mevcut Rapor döneminde yüzde 36 seviyesinde yatay bir seyir izlemiştir. Diğer taraftan, Türkiye'de yüzde 18 civarında olan hanehalkı borcunun GSYİH'ye oranı, yüzde 51 seviyesindeki GOÜ ortalamasının altında seyretmeye devam etmektedir.

Salgının firmaların nakit akışı ve hanehalkının borç ödeme kapasitesi kanalıyla bankacılık sektörü aktif kalitesi görünümü üzerindeki olası etkileri, alınan kapsamlı politika tedbirleriyle sınırlandırılmıştır. Kredi taksitlerinin ötelenmesi, TGA ve yakın izlemedeki krediler için gecikme sürelerinin belirlenen bir dönem için uzatılması, KGF teminatlı krediler gibi tedbir ve uygulamalar sonucu TGA bakiyesi yataya yakın seyretmiş, kredi bakiyesi kuvvetli bir şekilde artmış ve sektörün TGA oranı 2021 yılı Mart ayı itibarıyla yüzde 3,8 seviyesine gerilemiştir. Diğer taraftan, gerek gecikme süreleriyle ilgili düzenleme gerekse döviz kurundaki yükselişe bağlı olarak yakın izlemedeki kredi bakiyesi 2020 yılı ikinci çeyreğinden itibaren artmaya başlamış, söz konusu kredilerin toplam canlı krediler içindeki payı ılımlı bir artışla 2020 yılı Mart ayındaki yüzde 10,9 seviyesinden 2021 yılı Mart ayı itibarıyla yüzde 11,1'e yükselmiştir. Yapılandırılan veya yakın izlemede sınıflandırılan kredilerin takip hesaplarına intikalinin tarihsel ortalamalarıyla uyumlu şekilde hareket edeceği, BDDK'nın kredilerin sınıflandırılmasına esneklik sağlayan uygulamasının sonlanması halinde iktisadi faaliyetin güçlü seyriyle beraber TGA oranındaki yükselmenin sınırlı olacağı beklenmektedir. Sektörün ihtiyatlı bir yaklaşımla karşılık ayırmaya devam etmesi sayesinde aktif kalitesindeki olası bozulmanın yönetilebilir seviyelerde kalabileceği öngörülmektedir.

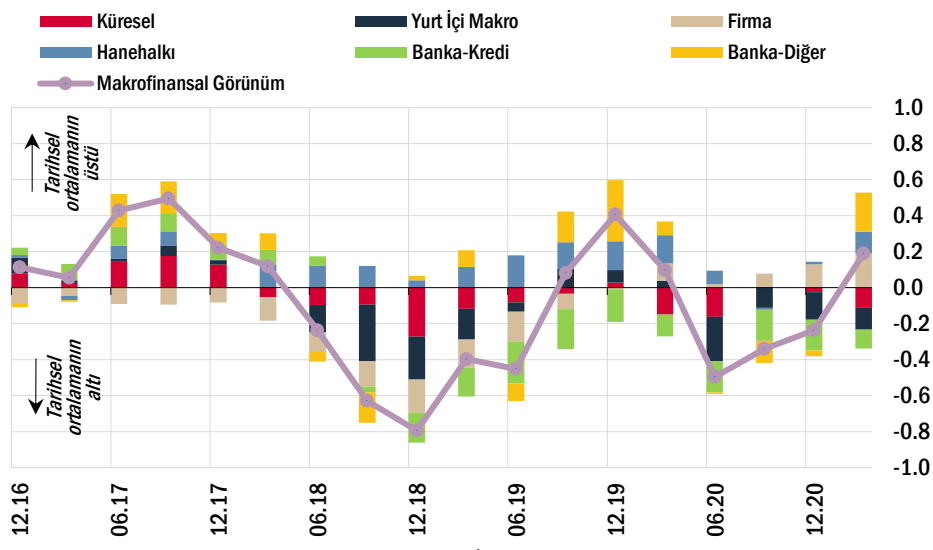
Bankacılık sektörünün kısa ve uzun vadeli likidite pozisyonları güçlü görünümünü korumaktadır. Likidite karşılama oranları (LKO) yasal alt limitlerin oldukça üstünde olup, sektörün kredi/mevduat (K/M) oranı 2021 yılı Nisan ayı itibarıyla yüzde 100 seviyesinde dengeli bir seyir izlemektedir. Sektörün TL ve YP K/M oranları sırasıyla yüzde 150 ve yüzde 55 olup, mevcut YP likidite fazlası ve TL likidite ihtiyacı yurt içi ve yurt dışı takas piyasaları ile etkin bir şekilde yönetilmektedir.

Mevcut Rapor döneminde küresel ve yurt içi gelişmelere bağlı olarak artan risk primine karşın bankalar yurt dışı borçlanma piyasasında sendikasyon kredilerini önceki yılın aynı dönemine göre benzer maliyetlerle ve yüzde 100'ün üzerinde yenilemektedir. Firmaların yatırım iştahının seyri ve mudinin YP mevduat tercihi ise bankaların yurt dışından borçlanma ihtiyaçlarını azaltan unsurlar olmuştur. Bankacılık sektörünün küresel şoklara karşı yeterli tampon bulunduran YP likit aktif portföyleri 2021 yılı Mart ayı itibarıyla kısa vadeli YP cinsi yurt dışı borcun yüzde 81'ini karşılayabilmektedir. Bankaların kur takası pozisyonlarıyla birlikte likit aktiflerinin kısa vadeli borcun tamamını karşılayabildiği görülmektedir.

Bankacılık sektörü kârlılığında mevcut Rapor döneminde görülen gerilemede, net ücret ve komisyon gelirleri ile artan fonlama maliyetleri üzerinden net faiz gelirlerindeki düşüş etkili olmuştur. Aktif-pasif vade farkı ve 2020 yılında kullanılan düşük faizli krediler kaynaklı olarak net faiz gelirlerinde görülen düşüş, güçlü kredi büyümesi kaynaklı hacim etkisiyle bir miktar dengelenmiştir. 2021 yılı ilk çeyreğinde net ücret ve komisyon gelirleri kârlılığı desteklerken, önümüzdeki dönemde kredilerdeki yeniden fiyatlandırma sürecinin devamıyla birlikte net faiz marjı kanalından gelen kârlılığı sınırlayıcı etkinin hafifleyeceği öngörülmektedir. Karşılık gelişmeleri, düşük seyreden operasyonel giderler büyümesi ve sermaye piyasası işlemleri dönem kârlılığına olumlu katkıda bulunmuştur. Geçtiğimiz Rapor döneminde ihtiyatlı bir yaklaşımla ayrılan karşılıklar sektörün risk yönetim kapasitesini desteklerken, mevcut Rapor döneminde kredi karşılık giderlerindeki azalış da kârlılığa olumlu katkı sağlamıştır.

Bankacılık sektörü sermaye yapısı güçlü görünümünü korumaktadır. Sermaye yeterlilik rasyosu (SYR) mevcut Rapor döneminde 143 baz puan gerileyerek yüzde 18 düzeyinde gerçekleşmiştir. SYR hesaplanmasına ilişkin kullanılabilir salgın dönemi imkânlarının BDDK tarafından 30 Haziran 2021 tarihine kadar uzatılması genel olarak SYR'yi desteklerken, kredi riskine esas tutarın hesaplanmasına ilişkin imkânda kullanılabilir döviz kurunda yapılan güncelleme SYR'yi düşürücü yönde etkilemiştir. Kârlılık mevcut Rapor döneminde azalsa da özkaynaklara olumlu katkı sağlamaya devam etmiştir.

Finansal İstikrar Raporunun alt bölümlerinde yer alan temel göstergeler kullanılarak hesaplanan Makrofinansal Görünüm Endeksi, 2020 yılı ilk yarısında küresel salgının olumsuz etkileri sonucunda geriledikten sonra izleyen dönemde kademeli şekilde toparlanarak 2021 yılı ilk çeyreği itibarıyla tarihsel ortalamasının üzerine çıkmıştır (Grafik I.1). Son iki çeyrek itibarıyla krediler ve bankacılık sistemi bilanço sağlamlık göstergeleri ile firma kesimi ve hanehalkı finansal gelişmeleri daha destekleyici bir konumda olmuştur. Küresel finansal koşullar bu dönemde olumsuz yönde gelişirken, yurt içi makroekonomik ortam iktisadi faaliyette kaydedilen güçlü seyir ile bir miktar iyileşirken enflasyon ve cari dengeye yönelik riskler önemini korumuştur. Yılın geri kalanında sıkı parasal duruşun etkilerinin belirginleşmesiyle cari dengede ve enflasyon görünümünde beklenen iyileşme makrofinansal istikrarı destekleyecektir. Fiyatlar genel düzeyinde sağlanacak istikrar, ülke risk primlerinde düşüş, ters para ikamesinin başlaması, döviz rezervlerinin artış eğilimine girmesi ve finansman maliyetlerinin kalıcı olarak gerilemesi yoluyla önümüzdeki dönemde makroekonomik ve finansal istikrarı olumlu etkileyecektir.

Grafik I.1: Makrofinansal Görünüm Endeksi (Standardize Endeks ve Katkılar)

Dipnot: Endeks hesaplaması için bakınız: Finansal İstikrar Raporu - Kasım 2019, Kutu I.1.II.

Kutu I.1.1

Finansal Piyasaların Etkin İşleyişine Yönelik Atılan Adımlar

Koronavirüs salgınının reel sektöre ve hanehalkına yönelik olumsuz yansımalarını sınırlamayı teminen alınan iktisadi faaliyeti ve makrofinansal istikrarı destekleyici tedbirlerin bir kısmı iktisadi faaliyetin 2020 yılının son çeyreğinde güçlü seyrini koruması sonucunda kademeli olarak gevşetilmiştir. Diğer taraftan salgının seyrine dair küresel çapta süregelen belirsizliklerin de etkisiyle devam eden riskleri yönetmek için mevcut Rapor döneminde sıkı para politikası duruşuyla birlikte bazı tedbirlerin uygulanmasına devam edilmiş veya ilave tedbirler alınmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bu kutuda, mevcut Rapor döneminde finansal istikrarı desteklemek ve piyasaların etkin işleyişine katkıda bulunmak amacıyla uygulamaya konulan tedbir ve düzenleme adımları ana başlıklar altında özetlenmektedir (Tablo I.1.1.1).

Tablo I.1.1.1: Finansal Piyasalara Yönelik Başlıca Tedbir ve Düzenlemeler

1. TCMB Tarafından Faiz Oranlarına ve Likidite Yönetimine İlişkin Atılan Adımlar	
Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
25 Aralık 2020	Politika faizi oranı olan 1 hafta vadeli repo ihale faiz oranı ile döviz karşılığı TL swap işlemleri ve TL karşılığı altın swap işlemlerinde uygulanan TL faiz oranı yüzde 15'ten yüzde 17'ye yükseltilmiştir.
4 Ocak 2021	TCMB Tarafı Swap işlemleri ve BIST VİOP Nezdinde Türk Lirası Uzlaşmalı Vadeli Döviz işlemleri TCMB Web Sitesinde işlem valör tarihleri bazında günlük olarak yayınlanmaya başlanmıştır.
4 Mart 2021	Bankaların repo işlemleri karşılığı TCMB'ye getirebilecekleri kıymetler arasına Hazine ve Maliye Bakanlığınca kurumsal yatırımcılara ihracı yapılan döviz, döviz endeksli ve altın cinsi devlet iç borçlanma senetleri dâhil edilmiştir.
19 Mart 2021	Politika faizi oranı olan 1 hafta vadeli repo ihale faiz oranı ile döviz karşılığı TL swap işlemleri ve TL karşılığı altın swap işlemlerinde uygulanan TL faiz oranı yüzde 17'den yüzde 19'a yükseltilmiştir.
2. Zorunlu Karşılıklar (ZK)¹	
Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
27 Kasım 2020	TL cinsinden ZK'lara ödenen faiz/nema oranı tüm bankalar için yüzde 12'ye yükseltilmiş, ABD doları cinsinden mevduat/katılım fonu yükümlülükleri için tesis edilen ZK'lara yüzde 1,25 olarak uygulanan komisyon oranı yüzde 0'a düşürülmüştür.
25 Aralık 2020	Parasal aktarım mekanizmasının etkinliğini artırmak amacıyla sade bir zorunlu karşılık sistemine geçilmesine karar verilmiştir. ZK oranları ve ZK faiz/nema oranlarında kredi büyümesine göre farklılaşma uygulaması kaldırılmış ve TL ve YP ZK oranları tüm bankalar için aynı seviyede olacak şekilde yeniden belirlenmiştir.
5 Mart 2021	TL ZK oranlarının tüm vade dilimlerinde ve yükümlülük türlerinde 200 baz puan artırılmasına ve TL ZK'lara ödenen faiz/nema oranının 150 baz puan artışla yüzde 13,5'e yükseltilmesine karar verilmiştir. Ayrıca TL ZK'ların döviz cinsinden tesis edilebilmesi imkânı azami oranı yüzde 30'dan yüzde 20'ye, standart altın cinsinden tesis edilebilmesi imkânı azami oranı yüzde 20'den yüzde 15'e düşürülmüştür.
3. İhracat ve Döviz Kazandırıcı Hizmetler Reeskont Kredileri	
Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
4 Ocak 2021	20 Mart 2020 tarihinde küresel ekonomik belirsizlikler ile uluslararası ticarete yaşanan güçlüklerin reel sektör firmaları üzerindeki olası etkilerinin hafifletilmesi amacıyla 720 güne yükseltilen, 7 Ağustos 2020 tarihinde ise 360 güne indirilen ihracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredilerinin azami vadesi 240 gün olarak güncellenmiştir. Yeni pazarlara yapılan ihracat, yüksek teknolojlü ürün ihracatı ve döviz kazandırıcı hizmetlerin finansmanı amacıyla kullanılan krediler için ise azami vade 360 gün olarak belirlenmiştir.
4. Mevduat / Katılım Fonları, Kredi Kartları ve Ödeme Sistemleri	
Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
18 Aralık 2020	BDDK tarafından yapılan değişiklikle kredi kartlarında taksitlendirme süreleri: - Basılı ve külçe halinde olmayan kuyumla ilgili harcamalarda 8 aydan 6 aya, - Fiyatı 3.500 TL'ye kadar olan televizyon alımları hariç elektronik eşya alımlarında 6 aydan 4 aya, - Mobilya ve elektrikli eşya alımlarında 18 aydan 12 aya indirilmiştir.

23 Aralık 2020	3321 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla, 30 Eylül 2020 - 31 Aralık 2020 tarihleri arasında açılan veya vadesi bu tarihler arasında yenilenen mevduat/katılım fonlarında uygulanan stopaj oranlarını, - Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dâhil) vadeli hesaplarda yüzde 15'ten yüzde 5'e, - 1 yıla kadar (1 yıl dâhil) vadeli hesaplarda yüzde 12'den yüzde 3'e, - 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda yüzde 10'dan yüzde 0'a indirilmesinde uygulamanın süresi 31 Mart 2021 tarihine uzatılmıştır.
31 Aralık 2020	TCMB, bankalarca ticari müşterilerden ve finansal tüketicilerden tahsil edilen ücretlere ilişkin tebliğlerde, FAST işlemleri karşılığında alınabilecek ücretin EFT işlemleri ücret sınırlamalarına tabi olmasına ve EFT sisteminin resmi çalışma saatleri dışında gerçekleştirilen FAST işlemleri için söz konusu azami ücretlerin yüzde 50 artırımlı olarak uygulanmasına yönelik değişiklik yapmıştır.
10 Şubat 2021	BDDK, bankaların, bankalar adına kıymetli maden değerlendirme ve toplama hizmeti veren anlaşmalı kuyumcular ve kıymetli maden eksperleri tarafından banka müşterilerinin altın cinsinden mevduat/özel cari/katılım hesaplarına alacak kaydetmek üzere topladıkları fiziki altınların asgari milyem değerlerini belirlemiştir.
1 Nisan 2021	3755 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla, mevduat/katılım fonlarında uygulanan stopaj oranlarının indirim süresi 31 Mayıs 2021 tarihine kadar uzatılmıştır.
30 Nisan 2021	TCMB tarafından yayımlanan Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik'te, - Kripto varlıkların ödemelerde doğrudan veya dolaylı şekilde kullanılmayacağı, buna yönelik hizmet sunulamayacağı, - Ödeme hizmeti sağlayıcılarının, ödeme hizmetlerinin sunulmasında ve elektronik para ihracında kripto varlıkların doğrudan veya dolaylı olarak kullanılacağı bir şekilde iş modelleri geliştiremeyeceği, bu tür iş modellerine ilişkin herhangi bir hizmet sunamayacağı, - Ödeme ve elektronik para kuruluşlarının, kripto varlıklara ilişkin alım satım, saklama, transfer veya ihracat hizmeti sunan platformlara veya bu platformlardan yapılacak fon aktarımlarına aracılık edemeyeceği belirtilmiştir.
1 Mayıs 2021	3941 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla, kripto varlık hizmet sağlayıcıları ve tasarruf finansman şirketleri suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesine dair Yönetmelik kapsamına dâhil edilmiştir.

5. Kredi Kullanımına ve Borç Ödemelerine Dönük Düzenlemeler

Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
8 Aralık 2020	KGF, Avrupa Yatırım Fonu aracılığıyla yürütülen COSME-İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı kapsamında KOBİ'lere 1 yılı ödemesiz olmak üzere asgari 36 azami 60 aya kadar vadeli 7,5 milyar TL tutarında kredi destek paketi hazırlamıştır. KOBİ'ler bu kapsamda 1 milyon 125 bin TL'ye kadar kredi kullanabilecektir.
21 Aralık 2020	Dünya Bankası tarafından Türkiye'de KOSGEB aracılığıyla 300 milyon ABD doları finansman sağlayacağı duyurulmuştur. Koronavirüs salgınının mikro ve küçük ölçekli işletmeler (MKİ'ler) üzerindeki yıpratıcı etkileri dikkate alınarak tasarlanan bu proje ile öncelikli sektörlerdeki MKİ'lere hızlı ve kolay erişimli işletme sermayesi desteği verilerek, MKİ'lerin faaliyetlerini ve istihdam seviyelerini sürdürmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır. Destek programı: -İmalat sektöründeki MKİ'lere "faizsiz geri ödemeli destek" ve -2017 ve sonrasında kurulan ve imalat, bilgisayar programlama ve bilimsel Ar-Ge sektörlerinde faaliyet gösteren genç inovatif MKİ'lere "faizsiz geri ödemeli destek" veren iki bileşenden oluşmaktadır.
24 Aralık 2020	Ticaret Bakanlığınca, koronavirüs salgını nedeniyle ticari faaliyetleri olumsuz etkilenen esnaf ve sanatkârlara ve gerçek kişi tacirlere yönelik hibe desteği programı açıklanmıştır. Buna göre, -Hibe, gelir kaybı desteği ve kira desteği olarak verilecek, -Gelir kaybı desteği 3 ay süreyle aylık 1000 TL, -İş yeri kira olanlara kira desteği 3 ay süreyle, büyükşehirlerde 750 TL, diğer illerde 500 TL, kira bedelinin kira destek tutarının altında olması durumunda iş yeri kira bedeli olarak belirlenmiştir.
26 Aralık 2020	Ticaret Bakanlığı, perakende işletmelerce tüketicilere yönelik gerçekleştirilen taksitli satışlara yönelik uygulamaları yeniden düzenlemiştir. Buna göre: -Video, kamera ve ses sistemi gibi elektronik eşya satışları ile fiyatı 3.500 TL'nin üstünde olan televizyon satışlarında taksit süresi 6 aydan 4 aya çekilmiştir. -Buzdolabı, çamaşır makinesi, bulaşık makinesi ve elektrikli ev aletleri gibi elektrikli eşya satışları ve mobilya satışlarında daha önce 18 olan taksit sayısı sınırı 12'ye indirilmiştir. -Perakende işletmelerce basılı ve külçe halinde olmayan kuyum satışlarında taksitlendirme süresi sınırı 8 adan 6 aya çekilmiştir.
29 Aralık 2020	3340 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Halkbank'ın,

¹ Yürürlük tarihi ZK tesis dönemi başlangıç gününü göstermektedir.

	<p>- Önceki yıllarda alınan kararlar kapsamında Esnaf ve Sanatkâr Kredi ve Kefalet Kooperatifleri kefaletiyle veya doğrudan kullandığı bakiyesi 2021'e devreden krediler ile 1 Ocak -31 Aralık 2021 arasında kullanılacak kredilere yüzde 50 oranında,</p> <p>- Söz konusu kredilerden Karar ile belirlenen bazı özel koşulları taşıyan kredilere ise yüzde 100 oranında faiz indirimi uygulanmasına, bu Karar kapsamında açılan kredilerden doğacak gelir kayıplarının Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca karşılanmasına karar verilmiştir.</p>
13 Şubat 2021	<p>Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca kentsel dönüşüme yönelik banka kredisi faiz destekleri yeniden düzenlenerek, hak sahiplerince bankalardan kullanılacak kredilere sağlanacak faiz desteklerinde, kredi anapara tutarı için belirlenen üst limitlerin artırıldığı duyurulmuştur. Hak sahipliği bazında destek sağlanacak kredi anapara tutarı için üst limit, "güçlendirme" kredilerinde 50 bin TL'den 80 bin TL'ye, "konut yapım", "konut edindirme", "iş yeri yapım" ve "iş yeri edindirme" kredilerinde ise 125 bin TL'den 200 bin TL'ye yükseltilmiştir. Bir hak sahibi adına faiz desteği sağlanacak toplam kredi tutarı da 625 bin TL'den 1 milyon TL'ye çıkarılmıştır.</p>
1 Mart 2021	<p>TCMB tarafından Bankalarca Ticari Müşterilerden Alınabilecek Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'de yapılan değişiklikle, bankaların ticari müşterilere kullandırılan nakdi krediler için kredi miktarının yüzde 1'ine kadar alabilecekleri kredi kullanım ücreti yüzde 1,1'e yükseltilmiştir. 1 Mart 2021 tarihinden itibaren kullandırılan kredilerde ticari müşterinin kredinin tamamı için erken ödeme talebinde bulunması halinde bankalar bu talebi kabul etmek durumunda olup, bu müşterilerden TL krediler için gerekli faiz ve diğer maliyet unsurlarına ilişkin indirimler yapılarak hesaplanan ve müşteri tarafından bankaya erken ödenen tutarın, kalan vadesi 24 ayı aşmayan kredilerde yüzde 2'sine, kalan vadesi 24 ayı aşan kredilerde ise yüzde 2'nin üzerine kalan vadenin 24 ayı aşan kısmındaki her bir yıl için yüzde 1 eklenerek hesaplanan tutara kadar erken ödeme ücreti alınabilecektir. Söz konusu hesaplamada kalan vadenin 24 ayı aşan kısmındaki süreler yıla tamamlanacak olup, döviz cinsi veya dövize endeksli kredilerde ise TL krediler için uygulanacak azami ücretin bir puan artırımlı hali uygulanabilecektir.</p>
12 Mart 2021	<p>Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan Ekonomi Reformları Eylem Planı kapsamında;</p> <ul style="list-style-type: none"> -KGF teminatı ile 5. ve 6. bölgelerde imalata dayalı, ithal ikamesi ve ihracatı önceleyen yatırımlara uzun vadeli kredi desteği sağlanması, -İlave İstihdama Finansman Desteği kapsamında mikro ve küçük işletmelerde ilave istihdam başına 100 bin TL (en fazla 500 bin TL) KGF kefaletli kredi imkânı verilmesi, bu kapsamda 2 yıl vade (6 aya kadar ödemesiz dönem) kullanım sağlanması, -İstihdama katılan her 1 kişi için 12 ay boyunca ödenen sosyal sigorta ve işsizlik sigortası primlerinin kredi faiz bakiyesinden düşülmesi, -KOBİ'lerin Devlet Destekli Alacak Sigortası Sistemi ile güvence altına alınan alacaklarının bankalar nezdinde teminat olarak kabul edilmesi, imkânları getirilmiştir.
16 Mart 2021	<p>Ticaret Bakanlığı, perakende işletmelerde gerçekleştirilecek taksitli mal ve hizmet satışlarında taksitlendirme süresini 12 ay olarak sınırlayan genel hükme tabi olan konut ve taşıt satışlarında taksitlendirme süreleri yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, konut satışları için taksit sınırlaması kaldırılmış, taşıt satışlarının ise taşıtın değerine göre 24 ile 60 ay arasında taksitli satışa konu olabileceği hükme bağlanmıştır.</p>
16 Nisan 2021	<p>BDDK, Ekonomi Reformları Eylem Planı doğrultusunda "Bireysel Bankacılık Analiz ve Derecelendirme Modeli (BAM)" geliştirilmiştir. BAM ile halihazırda yapılmakta olan mevzuata uygunluk denetimine ilaveten proaktif bir bakış açısıyla banka işleyişinin, iş modelinin, strateji ve politikalarının finansal tüketicilerin hak ve menfaatleri kapsamında değerlendirilmesi ve bu doğrultuda kural ve standartlar oluşturularak en iyi uygulamaların yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.</p>
23 Nisan 2021	<p>Resmi Gazete'de yayımlanan 31463 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile yeni koronavirüs nedeniyle dışsal etkenlerden kaynaklanan dönemsel durumlarda zorlayıcı sebep gerekçesiyle kısa çalışma uygulanan işyerleri için kısa çalışma ödeneğinin süresi 30 Haziran 2021 tarihine kadar uzatılmıştır.</p>
30 Nisan 2021	<p>Ticaret Bakanlığı, salgın tedbirleri kapsamında esnaf ve sanatkar için 2021 yılının ilk üç ayı olarak belirlenen 1.000 TL hibe desteği ile büyükşehirlerde 750 TL, diğer illerde ise 500 TL olarak sağlanan kira desteğinin uygulama süresinin bir ay uzatıldığını açıklamıştır.</p>
1 Mayıs 2021	<p>KOSGEB vasıtasıyla imalat sektörlerinde çalışan mikro ve küçük ölçekli işletmeler ile teknoloji tabanlı start-up'lar için toplamda 5 milyar TL bütçeli yeni bir destek programı başlatılmıştır. Buna göre mikro işletmeler 30 bin TL'ye kadar, küçük işletmeler ise 75 bin TL'ye kadar olmak üzere, 3 yıl geri ödemesiz ve tamamı faizsiz şekilde destekten faydalanabilecektir. Ayrıca TESKOMB ve Halkbank aracılığıyla esnafa kullandırılan kredilerin taksit ödemeleri, 1 Temmuz 2021 tarihine kadar ertelenmiştir.</p>
21 Mayıs 2021	<p>Resmi Gazetede yayımlanan 3998 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile salgın nedeniyle zarar gören esnafa iki grup halinde toplam 4 milyar 622 milyon TL hibe desteği verileceği açıklanmıştır. Bu bağlamda,</p> <ul style="list-style-type: none"> - İlk grupta yer alan; kahve, kafe, çay bahçesi, okul personel servisi, düğün salonu, öğrenci yurdu, kantin, kırtasiye, hamam gibi 235 bin esnafa 5 bin TL, - İkinci grupta yer alan 1 milyon 150 bin esnafa ise 3 bin lira hibe desteği sağlanacaktır.
25 Mayıs 2021	<p>31491 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan değişiklikle 2021 yılı Mart dönemine ilişkin bildirilen hizmet beyannamelerindeki sigortalı sayısı 50'nin altında olan özel sektör</p>

işverenlerinin 1 Temmuz 2021 ila 30 Haziran 2022 tarihleri arasında ilave istihdam sağlamaları durumunda, bu sigortalılar için prime esas kazanç alt sınır üzerinden hesaplanan ve tamamı yasal süresi içinde ödenen sigorta primi ve işsizlik sigortası sigortalı ve işveren hissesi primlerinden sağlanan prim teşvik, destek ya da indirimleri düşüldükten sonra kalan tutar, ilgili işverenlerce 30 Haziran 2022 tarihine kadar kullanılan kredilerde 12 aylık süreye ilişkin primlerin ödenmesini müteakip kredi faiz veya kar payı bakiyesinden düşülecektir. Bu madde kapsamında kredi garanti kurumlarınınca kredi faiz veya kar payı bakiyesinden düşülen tutar Fondan karşılanacaktır.

26 Mayıs 2021

Hazine ve Maliye Bakanlığı, KOBİ'lere finansman desteği için 10 bankanın katılımıyla, TOBB ve KGF işbirliğinde 2021 Nefes Kredisi paketi başlatılacağını açıklamıştır. Bu kapsamda,
 - Faiz oranı yıllık yüzde 17,5 olarak belirlenmiştir. 6 ay ödemesiz dönem imkânı ile beraber kredi geri ödemeleri 12 eşit taksitte yapılacaktır.
 - Paket kapsamında 2020 yılı cirosu 1 milyon TL'yi aşmayan KOBİ'ler azami 50 bin TL, cirosu 1-10 milyon TL arasında olan KOBİ'ler ise azami 200 bin TL kredi kullanabilecekler.
 - Bu paket ile yıllık cirosu 10 Milyon TL altında olan ve 2020 yılı cirosunda 2019 yılına göre yüzde 25 kayıp yaşayan; Ticaret, Deniz Ticaret, Sanayi, Ticaret ve Sanayi veya Ticaret Borsası'na kayıtlı üyelere işletme sermayesi finansman imkânı sağlanacaktır.
 - 1 Haziran 2021'den itibaren uygulanmaya başlayacak olan pakette Hazine destekli KGF kefaleti sağlanacaktır.

6. Kredi ve Alacakların Sınıflandırılması ve Yasal Rasyo Sınırlamaları

Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
8 Aralık 2020	<p>BDDK Kararı ile 30 Haziran 2021 tarihine kadar;</p> <p>i. Bankalar tarafından Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik kapsamında kredilerin donuk alacak sınıflandırılması için öngörülen 90 günlük gecikme süresinin 180 gün olarak uygulanmasına ve 90 günlük gecikmeye rağmen 2. grupta sınıflandırılmaya devam olunan krediler için ayrılacak karşılıkların, bankaların TFRS 9 kapsamında beklenen kredi zararının hesaplanmasında kullandıkları kendi risk modellerine göre ayırmalarına devam olunmasına,</p> <p>ii. Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik kapsamında anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren finansman şirketleri için en fazla 90 gün olan gecikme süresinin, TFRS 9 kapsamında beklenen kredi zararı ayıran şirketler için de geçerli olmak üzere, 180 gün ve finansal kiralama şirketlerince 240 gün olarak uygulanmasına ve 90 günlük gecikmeye rağmen "Tasfiye Olunacak Alacaklar" hesabına aktarılmayan alacaklar için şirketlerce kendi risk modellerine göre karşılık ayrılmasına devam olunmasına,</p> <p>iii. Kredilerin II. Grupta sınıflandırılması için öngörülen 30 gün gecikme süresinin, I. Grupta izlenen krediler için 90 gün olarak uygulanmasına ve 30 günlük gecikmeye rağmen I. Grupta sınıflandırılmaya devam olunan krediler için ayrılacak karşılıkların, bankaların TFRS 9 kapsamında beklenen kredi zararının hesaplanmasında kullandıkları kendi risk modellerine göre ayrılmasına devam edilmesine,</p> <p>iv. Bankaca kredi borcuna karşılık olarak edinilen veya aynı olarak ödeme yapılan kredilerin canlı alacak olarak sınıflandırılabilmesine, yeniden yapılandırılan donuk alacakların 2. grup altında yeniden yapılandırılmış bir alacak olarak sınıflandırılması için sağlanması gereken bir yıllık izleme süresinin "6 ay" olarak uygulanmasına,</p> <p>v. Yeniden yapılandırılmış kredilerin geri ödemesi için sağlanan kolaylıkların devam etmesi çerçevesinde bir yıllık izleme süresi içerisinde anapara ve/veya faiz ödemesi 30 günden fazla geciken ya da bu süre içinde bir kez daha yeniden yapılandırmaya tabi tutulan kredilerin III. Grupta sınıflandırılma şartının da uygulanmamasına,</p> <p>vi. Emtia ve gayrimenkullerin edinim tarihinden itibaren 3 yıl içinde elden çıkarılması zorunluluğunun uygulanmamasına karar verilmiştir.</p> <p>vii. Sermaye Yeterlilik Rasyosu düzenlemesinde; - Gerçeğe uygun değeri diğer kapsamlı gelire yansıtılan menkul değerlerin net değerlendirme farklarının negatif olması durumunda bu farklar özkaynaklara yansıtılmayabilmesine, - Kredi riskine esas tutarın hesaplanmasında, parasal varlıklar ile parasal olmayan varlıklardan, tarihi maliyet cinsinden ölçülen yabancı para birimindeki kalemler dışında kalanların Türkiye Muhasebe Standartları uyarınca değerlendirilmiş tutarları ve ilgili özel karşılık tutarları hesaplanırken, hesaplama tarihinden önceki son 252 iş gününe ait TCMB döviz alış kurlarının basit aritmetik ortalaması kullanılabilmesine,</p> <p>viii. Yabancı Para Net Genel Pozisyonu (YPNGP)/Özkaynak oranına ilişkin düzenlemede bankaların sahip oldukları menkul kıymetlerden, 23 Mart 2020 tarihi itibarıyla portföylerinde yer alanların değer düşüş karşılıkları YPNGP hesaplamasında dikkate alınmayabilmesine karar verilmiştir.</p>

7. Yurt Dışı Yerleşiklerle Yapılan Türev İşlem Düzenlemeleri

Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
30 Kasım 2020	<p>BDDK Kararı ile bankaların, yurtdışındaki konsolidasyona tabi kredi kuruluşu ve finansal kuruluş niteliğini haiz ortaklıkları ile yurtdışındaki şubeleri de dâhil olmak üzere, yurt dışında yerleşik finansal kuruluşlara yapacakları TL plasmanlar, TL depo, TL repo ve TL kredilerin toplamının bankaların en son hesapladıkları yasal özkaynaklarının yüzde 0,5'i ile sınırlandırılmasına karar verilmişti. Kurulca yapılan değerlendirme neticesinde, piyasaların etkin çalışmasına yönelik olarak söz konusu sınırlamanın</p>

-Yüzde 0,5 yerine yüzde 2,5 olarak yeniden belirlenmesine ve
-Bankaların yurt dışında yerleşik finansal kuruluşlara tanımladıkları gün içi (overdraft) TL kredi imkânının bu sınırlamaya tabi olmamasına karar verilmiştir.

8. Diğer Düzenlemeler

Yürürlük Tarihi	Tedbir / Düzenleme
16 Kasım 2020	Altın karşılığı TL, dolar ve euro takas işlemleri yapılmasını sağlayacak olan Kıymetli Madenler Swap Pazarı BİST nezdinde faaliyete başladı.
31 Aralık 2020	SPK Kararıyla aracı kurumlar tarafından repo ve ters repo işlemlerine konu edilebilecek finansal araçlar arasında: -Türkiye Varlık Fonu'nun Kanun uyarınca ihraç ettiği borçlanma araçları, -Türkiye'de yerleşik ihraççılar tarafından yurt içinde veya yurt dışında ihraç edilmiş gayrimenkul sertifikaları ve projeye dayalı menkul kıymetler, -Serbest fonlar hariç olmak üzere yatırım fonlarının katılma payları, -Hazine ve Maliye Bakanlığı ve TCMB'nin üye olduğu uluslararası kuruluş niteliğindeki yabancı kuruluşlarca ihraç edilmiş kıymetler eklenmiştir. Ayrıca, söz konusu finansal araçların değerlemesine ve teminatlandırılmasına ilişkin gerekli değişiklikler yapılmıştır. Repo ve ters repoya konu edilen, aracı kurumların kendilerinin veya sermaye, yönetim ve denetimlerine hakim oldukları bağlı ortaklık, iştirak ve müesseseleri ile aracı kurumların mevduat ve katılım bankaları hâric nitelikli pay sahiplerinin ihraç ettiği finansal araçların tutarı aracı kurum öz sermayesinin yüzde 10'unu aşamayacağı hükme bağlanmıştır.
15 Ocak 2021	Gümüş vadeli işlem sözleşmelerinin VİOP'da işleme açılmasına, sözleşmelerin yüzde 10 fiyat değişim limitiyle akşam seansında işlem görmeye başlamasına ve 1 Şubat 2021 tarihi itibarıyla ise piyasa yapıcılık programına dâhil edilmesine karar verilmiştir.
29 Ocak 2021	BDDK tarafından olası kâr dağıtım taleplerinin, ihtiyatlılık ilkesi ve başta sermaye yeterlilik rasyosu olmak üzere bankaların özel durumları çerçevesinde 2020 yılı dönem net kârının yüzde 10'ununa kadar karşılanmasını uygun görmüştür.
10 Şubat 2021	BDDK tarafından Bankalarca Yapılacak Repo Ve Ters Repo İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik'te yapılan değişiklikle, bankalarca yurt içinde yerleşiklerle yapılacak repo ve ters repo işlemlerine konu olabilecek finansal araçlar arasında -Türkiye Varlık Fonu tarafından ihraç edilecek borçlanma araçları, -Gayrimenkul sertifikaları ve projeye dayalı menkul kıymetler, -Serbest fonlar hariç olmak üzere yatırım fonlarının katılma payları, -Türkiye Cumhuriyeti devletinin kamu tüzel kişiliği altında yer alan ve ayrı tüzel kişiliği olmayan kamu kuruluşlarının ve TCMB'nin üyesi ya da ortağı olduğu uluslararası kuruluşlarca ihraç edilmiş borçlanma araçları eklenmiş ve bu araçların değerlemesine ve teminat oranlarına ilişkin hükümler getirilmiştir. Ek olarak yurt dışında yerleşiklerle yapılacak repo ve ters repo işlemlerinde sadece BİST tarafından BİST pazarlarında repo ve ters repo işlemlerine konu olmak üzere belirlenen paylar işleme konu edilebilirken yurt dışındaki borsalarda veya teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde işlem gören paylar repo ve ters repo işlemine konu edilemeyeceği düzenlenmiştir.
7 Mart 2021	7292 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile tasarruf finansman şirketlerinin çalışma esasları belirlenmiştir. Söz konusu şirketlerin asgari sermaye tutarının 100 milyon TL olmasına ve finansal kiralama ve finansman şirketlerinin asgari sermaye tutarının ise 20 milyon TL'den 50 milyon TL'ye çıkarılmasına karar verilmiştir.
29 Nisan 2021	SPK tarafından 3 aylık ara dönem finansal rapor hazırlamakla ve Kamuyu Aydınlatma Platformu'na (KAP) bildirmekle yükümlü olan, i) Portföy yönetim şirketleri ve yatırım kuruluşlarının henüz kamuya açıklanmamış 01.01.2021-31.03.2021 üç aylık ara hesap dönemine ait finansal raporlarının bildirimine, sermaye piyasası mevzuatında belirlenmiş olan nihai bildirim sürelerine 30 gün eklenmek suretiyle yapılmasına, ii) Sermaye piyasası araçları bir borsada ve/veya teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde işlem gören işletmelerin henüz kamuya açıklanmamış 01.01.2021-31.03.2021 üç aylık ara hesap dönemine ait finansal raporlarının bildirimine, sermaye piyasası mevzuatında belirlenmiş olan nihai bildirim sürelerine 30 gün eklenmek suretiyle yapılmasına, iii) (i) ve (ii) bentlerinde yer alan özel hesap dönemine sahip işletmelerin, nihai bildirim süresi 2021 yılının Nisan veya Mayıs ayı olan ve henüz kamuya açıklanmamış finansal raporlarının bildirimine, ilgili mevzuatla belirlenen sürelerle 30 gün eklenmek suretiyle yapılabilmesine karar verilmiştir.
6 Mayıs 2021	Bireysel Emeklilik Sistemi'nde gerçekleştirilen değişiklik ile katılımcıların piyasadaki tüm şirketlerin fonlarını portföylerine ekleyebilmesinin önü açılmıştır. 1 Temmuz 2021'den itibaren emeklilik yatırım fonları merkezi bir platformdan alınıp satılabilmesine ve fon değişiklik hakkının yılda 6'dan 12'ye çıkarılmasına karar verilmiştir.